

Verzet en bevrijding: 75 jaar Medisch Contact

Het Medisch Contact was de verzetsgroep van artsen in de bezettingsjaren. Na de bevrijding representeerde het ook de opgeheven Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Geneeskunst. In de eerste uitgaven van het blad schrijven artsen onder meer over de waarden van het medisch verzet en hoe moeilijk het is om de zorg opnieuw op te zetten.

**‘...dat de artsen
meenen niet te
mogen zwijgen’**

Een volk knechten zonder de hulp van de medische stand is geen sine cure. Het Duitse gezag zoekt daarom al direct medewerking van artsen via de (K)NMG. Uit protest hiertegen stapt een deel van het bestuur van de NMG begin 1941 op. Leden volgen: in september zeggen 3400 van de in totaal 5864 leden op. De bezetter wil dat medici gewonde verzetsstrijders aanbrengen, onderscheid maken tussen Joodse en niet-Joodse patiënten en mensen voor transport keuren. Ze moeten lid worden van de pro-Duitse Artsenkamer. In augustus 1941 wordt de artsenverzetsgroep het Centrum van het Medisch Contact opgericht. Zij instrueren artsen met zogenoemde estafetteberichten over hun reactie op verordeningen van de Duitsers. Massaal verzet wordt zo gemobiliseerd. Eind 1941 ondertekenen 4261 dokters een protestbrief aan rijkscommissaris Seyss Inquart. Maart 1943 plakken 6200 van de in totaal 6621 medici in Nederland het woord ‘arts’ op hun naam bordjes af. Ze doen daarmee symbolisch afstand van hun titel en verzetten zich zo tegen het verplichte lidmaatschap van de Artsenkamer. Hierop worden zo’n 360 dokters vastgezet in kamp Amersfoort.

Zodra najaar 1944 het zuidelijke deel van Nederland tot aan de grote rivieren wordt bevrijd, zwaait het militair gezag onder leiding van generaal-majoor mr. H. J. Kruls namens de regering in Londen de scepter: het neemt waar voor afwezige ministers, onderhoudt contact tussen geallieerde autoriteiten en lokaal bestuur en herstelt de openbare orde. De minister van Sociale Zaken in Londen stelt een Centrale Commissie voor de Volksgezondheid samen, waarin ook artsen zitting hebben. Deze commissie coördineert alles wat met volksgezondheid in het bevrijde gebied te maken heeft. De Medisch Contact-groepen in het bevrijde zuiden kunnen elkaar in vrijheid opzoeken.

Vanaf januari 1945 verschijnen acht nummers van ‘Medisch Contact, blad voor de artsen aangesloten bij Medisch Contact voor het bevrijde Nederlandsche gebied.’ Na de bevrijding van heel Nederland volgen vanaf 10 mei uitgaven met ‘Mededelingen van het Centrum van het Medisch Contact.’

De redactie selecteert dit jaar opvallende passages in die eerste nummers uit 1945, die laten zien wat artsen in het bevrij-

dingsjaar aan hun hoofd hadden. Dat was allereerst voeding- van rantsoenen voor zieken tot honger in de grote steden en de behandeling van uitgehongerden- en het indammen van besmettelijke ziekten. In dit nummer staat de eerste van de reeks citaten die met hulp van KNMG-bibliothecaris Mart van Lieburg verzameld zijn. De volgende zullen om de week te vinden zijn in de rubriek Nieuws.

Om de week een citaat uit de eerste uitgaven van Medisch Contact in 1945

Menschlievende houding

In het eerste nummer precies 75 jaar geleden protesteren artsen uit bevrijd zuidelijk Nederland bij Seyss Inquart tegen maatregelen in de nog bezette gebieden. Die zijn 'wel niet direct tegen de artsen gericht, doch vormen een zoodanige dreiging voor de volksgezondheid, dat de artsen meenen niet te mogen zwijgen'. De artsen maken bezwaar tegen de aanstelling van een NSB'er aan het hoofd van het Rode Kruis, tegen het 'nijpende tekort aan voedsel' en tegen tewerkstelling: 'Als slaven worden de mannen opgejaagd en weggevoerd zonder dat met kennelijke ziekte of invaliditeit rekening wordt gehouden.'

'Door dit alles wordt het de Nederlandsche artsen in toenemende mate moeilijk, tegenover de Duitschers de menschlievende houding te blijven aannemen, die bij hun beroep hoort. Zooals ge weet, hebben zij, indien dit verenigbaar was met het behoud van hun geestelijke onafhankelijkheid nooit geweigerd in noodgevallen aan vriend of vijand gelijkelijke hulp te verlenen. Gij zult U er van bewust moeten zijn, dat, wanneer gij in de toekomst van de hulp van de Nederlandsche artsen gebruik zult willen maken, deze niet anders gegeven wordt dan uit hoofde van het gevoel van beroepsplicht en omdat zij zich niet willen plaatsen op het peil van hun tegenstanders. Op grond van deze zelfde beroepsplicht echter richten zij het woord tot U, nu de nood van hun volk hen tot spreken noopt.'

Medisch Contact voor het bevrijde Nederlandsche gebied,
27 januari 1945

web

Op medischcontact.nl/geschiedenis staan de voorlopers van Medisch Contact uit het bevrijdingsjaar bij elkaar. Ook vindt u daar onder meer video-interviews met artsen die studeerden tijdens de bezetting en de Artsendatabank Tweede Wereldoorlog.

16 JUNI
UTRECHT

DE DOKTER EN DE TAAL 2020

Taal kan krachtig zijn, wist de verzetsbeweging Het Medisch Contact. Taal verbindt en verenigt en geeft woorden aan gedeelde belangen.

Schrijf u in voor ons jubileumevenement De Dokter en De Taal 2020, over de macht en de makke van het woord, via medischcontactlive.nl.

MEDISCH
CONTACT **Live**